

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Mona Trulsvik, (montr1), Specialistläkare

Godkänd av: Jerker Nilson, (jern1), Chefläkare

Giltig från: 2025-01-21

Giltig till: 2027-01-21

Hornhinnedonation vid SÄS

Sammanfattning

Riktlinjen beskriver vävnadsdonation av hornhinnor från avliden patient.

För mer information samt organdonation, se riktlinje ”[Organ- och vävnadsdonation vid SÄS](#)”.

Förändringar sedan föregående version

Förlängning av giltighetstid.

Förutsättningar

Det genomförs 600 hornhinnetransplantationer varje år men behovet är cirka dubbelt så stort. En donator kan ofta hjälpa två transplantationskandidater. Enligt SOSF 2009:30 § 2 är hälso- och sjukvården ansvarig för att möjliga donatorer identifieras och i övrigt främja donation. 80% av svenska folket är positiva till donation. En avliden patient har rätt att få sin donationsvilja tillgodosedd.

Den avlidnes donationsvilja ska respekteras. Man kan göra sig vilja känd genom att anmäla sig i donationsregistret, med ett donationskort eller muntligt till en närstående. Den senaste uttryckta viljan är den som gäller om det framkommer motstridiga uppgifter. Om vilja är okänd kan man be närstående att tolka den avlidnes vilja. Om de inte kan tolka den avlidnes vilja utan den fortsatt är okänd har anhöriga rätt att lägga in veto emot en donation. Hornhinnebanken kontrollerar om den avlidnes vilja är registrerad i donationsregistret.

Går inte hornhinnan att använda, kan man ofta istället ta celler från den för att hjälpa personer med brist på hornhinneceller eller sår i hornhinnan. Detta kallas formellt inte transplantation utan ”Annat medicinskt ändamål”.

Kontraindikationer/observandum vid eventuell donation

Nedan följer en lista på information som är viktig för hornhinnebanken att ha vid en eventuell hornhinnedonation. Vissa mer absoluta och andra mer relativa kontraindikationer. Vid minsta tveksamhet diskutera med Hornhinnebanken tfn **031-343 31 18**.

- Pågående keratit = inflammation i hornhinnan. (Vanlig konjunktivit är sällan ett hinder. Genomgången grå starr/kataraktoperation är sällan ett hinder).
- Pågående sepsis eller kraftig allmäninfektion.
- COVID-19 infektion med mindre än 14 dagar sedan fullt tillfrisknande.
- COVID-19 vaccinerad samma dag eller symtom av COVID-19 vaccination med mindre än 14 dagars fullt tillfrisknande.
- Prionsjukdomar, t.ex. Creutzfeld-Jacobs sjukdom.
- Snabbt tilltagande demens eller neurodegenerativ sjukdom.
- Genomgången xenotransplantation, t.ex. biologisk klaff.
- Genomgången behandling med mänskligt hypofyshormon, t.ex. tillväxthormon. Eller transplantation av hornhinna, sclera eller dura mater. Genomgången neurokirurgisk behandling där dura mater kan ha använts.
- Pågående eller genomgången malignitet, särskilt lymfom, leukemi, myelom och maligniteter i ögongloben.
- Nyligen vaccinerad med levande försvagat agens.
- Misstanke om förgiftning med cyanid, bly, koppar eller guld.
- Pågående eller genomgången sjukdom som försämrar vävnadernas kvalitet.
- Känd blodsmitta som Hepatit B, hepatit C, HIV, syfilis.
- Uppenbar ökad risk för ovanstående infektioner p.g.a. känd sexuell riskexposition, injektionsmissbruk eller resvanor.
- Nyligen genomgången kraftig hemodilution, blodtransfusion eller kraftig immunosuppression som kan ge otillförlitlig virusserologi.
- Genomgången lokal cytostatika- eller strålbehandling mot ögonområdet.
- Genomgången kirurgi i ögat inkl. laserkirurgi för närsynthet.

Genomförande

Praktiskt tillvägagångssätt

För att uppfylla gällande EU-direktiv angående blodprovstagning vid donationsingrepp behöver blodprov för virusserologi vara taget inom 24 timmar efter dödsfallet. Donationsingreppet behöver utföras 48h efter dödsfallet.

Vid dödsfall och då inga uppenbara kontraindikationer föreligger, samtala med de närstående om vad de tror den avlidne skulle ha önskat? Om de tror den avlidne skulle vilja donera, kontakta:

Hornhinnebanken tfn **031-343 31 18**.

De frågar om den avlidnes namn, personnummer, sjukdomar, immunosuppression/kortison, tid och datum för dödsfallet, plats för dödsfallet och vilken/vilka närstående som tillstyrkt och om det även gäller "Annat medicinskt ändamål" enligt ovan. Dokumentera vad du gjort i patientens journal; dokumentationsmallen "Vävnadsdonation" i Melior bör användas.

En hornhinnedonation kan också initieras genom att hornhinnebanken har tillgång till WebElvis och där kan se om en avliden patient är medicinskt lämplig som hornhinnedonator. De kontaktar då den donationsansvarig sköterska som är i tjänst i regionen för dagen, som i sin tur ringer anhöriga och gör utredningen och dokumentationen i journalen färdig. I dessa fall kommer dokumentationen att finnas i SIEview.

Hornhinnebanken kontrollerar med donationsregistret, avtalar med vaktmästarna och kommer till sjukhuset och gör ingreppet nere i bårhuset. Det går att ha visning av den avlidne även efter ingreppet då en protes ersätter ögat och ögonlocket vid behov sluts med en osynlig sutur. Oftast tas också ett blodprov för virusserologi samtidigt samt prov för SARS-CoV-2.

Dokumentinformation

För innehållet svarar

Mona Trulsvik, specialistläkare, VO AnOpIVA/anestesi,
donationsansvarig läkare AnOpIVA SÄS

Granskning vid förlängning av giltighetstid i januari 2025 utförd av:
Martin Henricson, medicinsk rådgivare och läkarchef, AnOpIVA SÄS

Remissinstanser utgåva 1

Verksamhetschefer, SÄS
Håkan Joelsson, anestesikliniken, SÄS

Fastställt av

Jerker Nilson, chefläkare, SÄS

Nyckelord

Hornhinnedonationer, hornhinnetransplantationer, donationsregister,
cornea, ögonsjukdomar

Länkförteckning

- Organ- och vävnadsdonation vid SÄS. Sjukhusövergripande riktlinje, SÄS
<https://insidan.vgregion.se/forvaltningar/sodra-alvsborgs-sjukhus/styrdokument>

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Mona Trulsvik, (montr1), Specialistläkare

Godkänd av: Jerker Nilson, (jerni1), Chefläkare

Dokument-ID: SAS9642-738863596-94

Version: 6.0

Giltig från: 2025-01-21

Giltig till: 2027-01-21